

**Ioan DAVIDOVICI    Dinu GAVRILESCU**  
- coordonatori -

# **ECONOMIA CREȘTERII AGROALIMENTARE**

© EDITURA  
**Expert**

București, România  
Editor: Valeriu IOAN-FRANC

Redactor: Paula NEACȘU  
Prezentare grafică: Mihaela PINTICĂ  
Coperta: Nicolae LOGIN

ite drepturile asupra acestei ediții aparțin Editurii EXPERT. Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil al editorului, fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

SBN 973-8177-61-8

Apărut 2002

EDITURA  
**Expert**

# ECONOMIA CREȘTERII AGROALIMENTARE

Coordonatori:

**Dr. Ioan DAVIDOVICI**  
**Dr. Dinu GAVRILESCU**

Contribuția autorilor la realizarea cărții:

**Elia ALBOIU** – cercetător științific la Institutul de Economie Agrară - cap. 4 punctul 4.2.4

**Ecilia ALEXANDRI** - șef sector, cercetător principal la Institutul de Economie Agrară, lector asociat la Universitatea "Bioterra" – cap. 2 punctele 2.1; 2.2; cap. 3 punctele 3.4.1; 3.4.2; 3.4.3; cap. 4 punctele 4.1; 4.2

**Ana CIONGA** – cercetător științific la Institutul de Economie Agrară - cap. 4 punctele 4.3.6; cap. 5 punctul 5.4.4; anexa 5.2

**Ioan DAVIDOVICI** – director adjunct, cercetător principal la Institutul de Economie Agrară, cadru didactic asociat la Universitatea "Dunărea de Jos" – Galați – cap. 3 punctele 3.1; 3.2; 3.3; 3.4.5; 3.5; cap. 4 punctele 4.3.4; 4.3.6; cap. 5 punctele 5.1; 5.2; 5.3; 5.4

**Lin DĂRĂȘTEANU** – cercetător la Institutul de Economie Agrară – cap. 5 anexa 5.4

**Dinu GAVRILESCU** – director, cercetător principal la Institutul de Economie Agrară, profesor universitar, șef catedră economie la Universitatea "Bioterra" – cap. 1 punctele 1.1; 1.2; 1.3; 1.4; 1.5; 1.6; cap. 5 punctele 5.1; 5.2; 5.3; 5.4

**Daniela GIURCĂ** – șef sector științific, cercetător principal la Institutul de Economie Agrară - cap. 3 punctul 3.4.4; cap. 4 punctul 4.3.5

**George HURDUZEU** – cercetător principal la Institutul de Economie Agrară, conferențiar universitar la Academia de Studii Economice – cap. 2 punctul 2.3.2; 2.4.3.2; 2.4.3.3; anexa 2.1; cap. 3 punctul 3.4.4; cap. 5 anexa 5.1

**Constantin LEONTE** – director, Direcția Selectare și Contractare, Agenția SAPARD – cap. 5 anexa 5.3

**Lucy LEONTE** – șef Departament Proiecte, cercetător principal la Institutul de Economie Agrară - cap. 4 punctele 4.3.1; 4.3.2; 4.3.3

**Elia ȘERBĂNESCU** – șef sector, cercetător principal la Institutul de Economie Agrară, lector asociat la Universitatea "Bioterra" – cap. 2 punctul 2.3.1; 2.4.1; 2.4.2; 2.4.3.1; 2.4.3.3; cap. 3 anexa 3.1; cap. 4 punctul 4.3.5

**Lia VINCZE** – cercetător principal la Institutul de Economie Agrară, profesor la Universitatea "Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca – cap. 2 punctul 2.5

Alte contribuții:

**Asistența textului:** **Mihaela KRUSLICIKA** – asistent I la Institutul de Economie Agrară; **Cătălina DUMITRESCU** – asistent I la Institutul de Economie Agrară.

## Cuprins

Prefață.....	11
--------------	----

### Partea I - Sistemul agroalimentar

<b>1. Modelul agroalimentar - o evaluare prospectivă în ecuația creșterii.....</b>	<b>17</b>
1.1. Perspectivele sistemului agroalimentar în noul mileniu.....	17
1.2. Dezvoltarea economică și dezvoltarea agroalimentară. Raportul dezvoltare globală-dezvoltare agroalimentară.....	18
1.2.1. Evaluarea unor corelații de bază ale dezvoltării globale și ale celei agroalimentare.....	19
1.2.2. Creșterea economică și crizele agroalimentare.....	20
1.2.3. Criza alimentară mondială în fața dezvoltării economice și a globalizării.....	20
1.3. Structura sectorului agroalimentar.....	21
1.3.1. Tipologie.....	21
1.3.2. Structura funcțională.....	22
1.3.2.1. Producția agricolă.....	22
1.3.2.2. Transformarea.....	23
1.3.2.3. Distribuția.....	23
1.4. Integrarea agroalimentară.....	25
1.4.1. Conceptul de integrare agroalimentară.....	25
1.4.2. Forme de integrare agroalimentară.....	25
1.4.2.1. Integrarea agroalimentară - proces micro și macroeconomic.....	27
1.4.2.2. Intensificarea integrării în funcție de avantaje și inconveniente.....	28
1.4.3. Modele, preabilități și disponibilități de integrare.....	29
1.4.4. Politici agricole, politici alimentare, politici agroalimentare și politici de integrare agroalimentară.....	33
1.4.4.1. Echitate și eficacitate: introducerea în politici și dilema alimentară.....	34
1.4.4.2. Politici macroeconomice și politici agroalimentare - o abordare teoretică.....	35
1.5. Perspectivele creșterii agroalimentare.....	41
1.6. Proba de foc a lărgirii europene.....	45
1.6.1. Ce doresc țările centrale și est-europene și, respectiv, UE?.....	45
1.6.2. Posibile avantaje și dezavantaje.....	46

1.6.3. Evoluția sectorului agroalimentar din țările central și est-europene .....	47
1.6.4. Tranziția - o întrecere? .....	48
1.6.5. Ce spune experiența .....	49
1.6.6. Un motiv istoric pentru a scăpa de sărăcie .....	49
<b>Funcționarea sistemului agroalimentar .....</b>	<b>53</b>
2.1. Oferta agroalimentară - definire, caracteristici .....	53
2.1.1. Conceptul de funcție de producție .....	54
2.1.2. Comportamentul economic al producătorului .....	58
2.1.3. Oferta de produse agricole .....	61
2.1.3.1. Funcția ofertei agricole .....	61
2.1.3.2. Caracteristicile ofertei agricole .....	65
2.2. Cererea și consumul alimentar: repere teoretice și particularități .....	68
2.2.1. Scurt istoric .....	68
2.2.2. Raționamentul economic al consumatorului și curbele de indiferență .....	69
2.2.3. Comportamentul consumatorilor - analiză empirică .....	72
2.2.4. Cererea de produse alimentare și factorii care o determină .....	83
2.2.4.1. Funcțiile cererii .....	83
2.2.4.2. Elasticitatea cererii .....	87
2.2.4.3. Metode pentru estimarea parametrilor funcțiilor cererii pentru produsele alimentare .....	90
2.3. Piețele agricole: structuri și particularități .....	95
2.3.1. Tipologia economică a piețelor agricole: participanți și concurență .....	95
2.3.2. Piețele bursiere de mărfuri agroalimentare; funcțiile și utilitatea lor economică .....	102
2.4. Prețurile agricole și prețurile alimentare .....	112
2.4.1. Concepte teoretice .....	112
2.4.2. Interacțiunea cerere/ofertă și prețul în economia de piață .....	120
2.4.2.1. Interacțiunea cerere/ofertă în economia de piață .....	120
2.4.2.2. Formarea prețului în condițiile diferitelor tipuri de concurență .....	121
2.4.3. Tipologia prețurilor agricole .....	124
2.4.3.1. Prețurile pe piața internă .....	124
2.4.3.2. Prețurile în cadrul schimburilor economice internaționale .....	130
2.4.3.3. Funcțiile prețurilor .....	133
2.5. Politica de preț-piață, variabilă fundamentală de reglare a sistemului agroalimentar .....	134
2.5.1. Politica de prețuri, vector al politicii pieței agricole .....	134
2.5.2. Premise ale formulării politicilor de preț-piață .....	137

2.5.3. Implicațiile micro și macroeconomice ale politicii prețurilor agricole .....	144
2.5.4. Economia decalajelor dintre prețurile interne și cele internaționale .....	156
2.5.5. Protecționismul agricol .....	162

## Partea a II-a - Sistemul agroalimentar în ecuația creșterii

<b>3. Creștere globală și agroalimentară .....</b>	<b>175</b>
3.1. Definiție, concepte, interdependențe - conexiuni directe și inverse .....	175
3.2. Variabilele fundamentale ale creșterii agricole/agroalimentare .....	187
3.2.1. Cererea și consumul de produse agricole/agroalimentare .....	187
3.2.2. Productivitatea agriculturii și a economiei agroalimentare .....	192
3.2.3. Puterea de cumpărare a producătorilor agricoli .....	203
3.3. Modelul general al sistemului agricol de producție - condițiile și factorii creșterii sectoriale .....	210
3.3.1. Particularitățile producției agricole și impactul asupra procesului de creștere .....	210
3.3.2. Sistemul agricol de producție .....	214
3.4. Determinanții creșterii agricole/agroalimentare .....	222
3.4.1. Pământul .....	222
3.4.1.1. Extinderea suprafețelor cultivate - sursă a creșterii agricole .....	223
3.4.1.2. Progresul tehnologic și intensificarea folosirii pământului .....	226
3.4.2. Forța de muncă .....	228
3.4.2.1. Volumul forței de muncă agricole .....	228
3.4.2.2. Productivitatea muncii .....	230
3.4.2.3. Influența cererii agroalimentare asupra populației ocupate în agricultură .....	233
3.4.3. Creșterea agricolă și capitalul .....	235
3.4.3.1. Investițiile .....	235
3.4.3.2. Creșterea agricolă și eficacitatea capitalului .....	238
3.4.4. Competitivitatea internațională .....	240
3.4.4.1. Competiția și competitivitatea: delimitări conceptuale .....	240
3.4.4.2. Dezvoltări teoretice: de la avantaje comparative la modelul avantajelor competitive .....	246
3.4.5. Politica agricolă .....	265
3.5. Jocul determinanților și condițiile creșterii agricole .....	285
3.5.1. Modelul global al creșterii produsului agricol .....	285

3.5.2. Statica și dinamica variabilelor agregate ale modelului global al creșterii produsului agricol .....	290
3.5.2.1. Suprafața cultivată pe lucrător agricol .....	291
3.5.2.2. Coeficientul capitalului de exploatare pe unitatea de suprafață .....	293
3.5.2.3. Productivitatea capitalului alocat .....	306
3.5.2.4. Dinamica variabilelor agregate ale capitalului și eficacitatea procesului agricol .....	309
3.5.2.5. Dinamica variabilelor agregate ale capitalului și posibile bariere în procesul de creștere agricolă - modalități de depășire a barierelor .....	313
3.5.3. Condițiile creșterii profitabile a produsului agricol .....	317
3.5.4. Procesul investițional și creșterea agricolă echilibrată .....	328
3.5.5. Creșterea agricolă în contextul unui model de inspirație neoclasică .....	336
3.5.6. Alocarea capitalului și condițiile creșterii produsului intern brut în agricultură .....	353

### Partea a III-a - Sistemul agroalimentar românesc în perioada de tranziție

<b>Caracteristicile generale ale sectorului agroalimentar în ultimul deceniu al secolului XX.....</b>	<b>381</b>
1.1. Sectorul agroalimentar din România - evoluții în anii '90.....	381
1.2. Structura sectorului agroalimentar și calculul principalilor coeficienți.....	386
4.2.1. Coeficienții verticali ai ramurilor .....	386
4.2.2. Coeficienții orizontali ai ramurilor .....	392
4.2.3. Gradul de intergrare .....	395
4.2.4. O abordare econometrică a potențialului și limitelor factorilor creșterii agricole în perioada 1980-1998 .....	397
1.3. Evoluția și starea actuală a determinantilor creșterii agricole.....	414
4.3.1. Capitalul funciar.....	415
4.3.1.1. Structura fondului funciar pe forme de proprietate, pe forme de exploatare și pe categorii de folosință .....	415
4.3.1.2. Calitatea capitalului funciar .....	426
4.3.1.3. Piața funciară .....	429
4.3.2. Resurse de muncă .....	431
4.3.3. Capitalul de exploatare .....	440
4.3.3.1. Capitalul fix.....	440
4.3.3.2. Consumurile intermediare.....	444
4.3.4. Eficacitatea alocării resurselor .....	450

4.3.5. Produsele agroalimentare românești în schimburile internaționale - o analiză a competitivității în cadrul CEFTA .....	468
4.3.6. Politica agrară .....	479
4.3.6.1. Transformări sistematice și structurale .....	479
4.3.6.2. Suportul financiar al politicii agricole.....	491

### Partea a IV-a - Strategii și politici

<b>5. Politici de susținere a creșterii agricole în România: evaluări retrospective și posibile opțiuni.....</b>	<b>505</b>
5.1. Cadrul general.....	505
5.2. Eșecul politicilor agricole: forțe inerțiale și dinamice în procesul creșterii agricole.....	507
5.3. Edificarea suportului creșterii agricole: posibile tipuri de politici agricole .....	525
5.4. Priorități ale acțiunii guvernamentale pe termen scurt și mediu.....	533
5.4.1. Formarea și dezvoltarea piețelor concurențiale .....	538
5.4.2. Relansarea procesului investițional .....	543
5.4.3. Formarea unei structuri agrare performante .....	549
5.4.4. Facilitarea procesului de creștere a productivității marginale a resurselor de muncă din zonele rurale .....	555
<b>Bibliografie.....</b>	<b>605</b>